

**ALFA METAL
TRAINING CENTER**

НАРЪЧНИК ЗА БЕЗОПАСНОСТ

при работа с огнестрелно оръжие

За граждански стрелци, охранителен персонал, полицейски и военни специалисти

Българско издание с корекции и практически приложения

Версия BG 1.0 • 02 октомври 2026 г.

Безопасността е основата на всяко умение.

38 тематични раздела • контролни списъци • команди • аварийна карта

Съдържание

Важно уточнение и обхват	4
Как да използвате наръчника	4
1. Професионалното отношение към безопасността	5
2. Четирите основни правила за безопасност	5
3. Установяване на състоянието на оръжието	6
4. Административно боравене	7
5. Безопасно предаване между хора	8
6. Зареждане, разреждане, кобур и носене	8
7. Безопасност при суха практика	9
8. Безопасност на боеприпасите	9
9. Осечка, забавено възпламеняване, заседнал проектил и други откази	10
10. „Студен“ и „горещ“ режим на стрелбището	10
11. Правила на стрелбището	11
12. Придвижване с оръжие	12
13. Безопасност около автомобили	13
14. Ограничена видимост и нощни занятия	13
15. Безопасност в затворени и ограничени пространства	14
16. Безопасност при стрес	14
17. Водещо око и зрителни особености	15
18. Слух, шум и оловно замърсяване	15
19. Проверка, почистване и поддръжка	16
20. Съхранение и контрол на достъпа	16
21. Транспортиране	17
22. Деца и оръжия	17
23. Отговорности на инструктора и отговорника по безопасността	17

24. Отговорности на курсиста	18
25. Посетители, наблюдатели и заснемане	18
26. Чести причини за инциденти	19
27. Добри професионални практики	19
28. Десет златни правила	20
29. Работни контролни списъци	21
30. Често задавани въпроси	22
31. Речник на термините	24
32. Безопасност у дома	26
33. Състезания и организиран спорт	26
34. Заглушители и принадлежности	26
35. Разпространени заблуди	27
36. Човешки и психологически фактори	27
37. Препоръчително изучаване и продължаващо обучение	28
38. Източници и рамка на документа	28
Заключение	29
Приложение А. Карта на командите	30
Приложение Б. Аварийна карта за обекта	31
Приложение В. Проверка за допускане до занятие	32
Приложение Г. Инцидент или опасна ситуация	33
Приложение Д. Регистър на приложимите инструкции	34
Бележка за редакционните промени	35

Важно уточнение и обхват

Този наръчник е учебно ръководство за безопасност при работа с огнестрелно оръжие. Той не заменя практическото обучение, ръководството на производителя, правилата на стрелбището, утвърдените организационни процедури, медицинската консултация или приложимото законодателство. Оръжията, боеприпасите, съоръженията и изискванията се различават според държавата и използваното оборудване.

Дейностите се изпълняват при спазване на закона, ограниченията на производителя и утвърдените правила за конкретното занятие. При противоречие, неясна команда или съмнение в безопасността спрете и поискайте изясняване от отговорния инструктор. Команда или вътрешна процедура не разрешава незаконно или опасно действие. Не избирайте самостоятелно кое противоречащо изискване да пренебрегнете.

Наръчникът разглежда предотвратяването на инциденти. Разделите за придвижване, ограничена видимост, автомобили и затворени пространства описват предпазни мерки, а не тактика за употреба на сила. Такива занятия се провеждат само при подходяща подготовка, специализиран надзор и контролирана среда.

ОСНОВЕН ПРИНЦИП: Когато средата, оборудването, надзорът или състоянието на участника са неподходящи, правилното действие е спиране.

Статус на българската редакция

Версия BG 1.0 • 02.10.2026 г. Български превод с редакционни и безопасностни уточнения по предоставеното английско издание. Запазени са всичките 38 тематични раздела; добавени са практически приложения. Документът не удостоверява сертификация или одобрение от външна организация.

За въвеждане като вътрешен документ на Алфа-Метал се попълват местните приложения и полетата за проверка и утвърждаване. Те не са попълнени с предполагаеми имена, координати или правомощия.

Проверил съдържанието: _____ Дата: _____

Утвърдил за вътрешно прилагане: _____ Дата: _____

Приложими местни правила / номер на заповед: _____

Как да използвате наръчника

Прочетете го последователно, след което се връщайте към разделите за вашата дейност. Начинаещите първо изучават основните правила, проверката на оръжието, командите, зареждането и разреждането, отказите, съхранението и транспортирането. Инструкторите изучават допълнително организацията, контролните списъци, аварийните действия и професионалните рискове. Опитът не отменя необходимостта от проверка и опресняване.

- Преди занятие: прегледайте приложимата процедура и инструкцията за конкретното оръжие.
- По време на занятие: изпълнявайте ясните команди на отговорника по безопасността; при опасност спрете незабавно.
- След занятие: обсъдете нарушенията спокойно и коригирайте навиците преди увеличаване на сложността.
- За организационно използване: попълнете приложенията за базата, персонала, системите, комуникациите и аварийния план.

1. Професионалното отношение към безопасността

Безопасността започва преди докосването на оръжието: с преценка, внимание, самоконтрол и готовност да се следва установен процес. Оръжието е механично устройство. То не разпознава безопасна посока, страничен човек, неподходящ боеприпас или уморен стрелец. Тази отговорност е на човека.

Професионализмът се проявява в предвидимо поведение, а не в скорост, външен вид или брой изстрели. Професионалистът подхожда спокойно към непозната система, проверява лично състоянието ѝ, задава въпроси, приема корекция и спира при опасност.

Самоувереност и привикване към нарушения

Много сериозни инциденти се предшества от малки нарушения без непосредствена последица: цевта преминава през човек, патронникът не е проверен, стрелецът се обръща с оръжие или бойни патрони остават в зона за суха тренировка. Липсата на инцидент не доказва, че поведението е безопасно. Повторението превръща отклонението в навик.

ЗА ИНСТРУКТОРА: Коригирайте малките нарушения веднага. Най-добрият момент за предотвратяване на инцидент е преди опасното действие да стане навик.

Няколко взаимно допълващи се защиты

Основните правила действат заедно. Дори погрешно да смятате оръжието за разредено, контролът на цевта и спусъка ограничават опасността. Механичният предпазител е допълнителна защита, която не заменя дисциплината.

Готовност за работа с оръжие

Не работете с оръжие при нарушена преценка, координация, зрение или внимание поради алкохол, упойващи вещества, влияещи лекарства, тежка умора, заболяване, обезводняване, емоционална криза или неконтролиран гняв. Не прекратявайте предписано лечение самоволно; изяснете влиянието му с медицински специалист и уведомете инструктора за ограниченията. Доброволното оттегляне при неподходящо състояние е отговорно поведение.

2. Четирите основни правила за безопасност

Правило 1: Отнасяйте се към всяко оръжие като към заредено

Приемайте оръжието за заредено, докато лично не установите състоянието му. След проверката продължете да контролирате цевта и спусъка. Не разчитайте на памет, външен вид, индикатор, отворен механизъм или чуждо уверение. Състоянието може да се промени след предаване, преместване или прекъсване на контрола.

Проверката започва с безопасна посока и пръст извън спусковата скоба. Следвайте процедурата за конкретната конструкция: отстранете източника на боеприпаси, когато е приложимо, отворете механизма и проверете патронника, мястото за пълнителя, пътя на подаване и челото на затвора според системата. Визуалната проверка е основна. Тактилна проверка се добавя само когато е подходяща и не създава риск от притискане, порязване или изгаряне; тя не заменя наличното осветление.

Правило 2: Дръжте цевта в безопасна посока

Безопасната посока е определена според действителната среда, така че евентуален неволен изстрел да не застраши човек и проектилът да бъде надеждно задържан. Подът, небето, стената или близкият насип не са автоматично безопасни. Бетон, стомана, скали, вода, автомобили и малки ъгли на попадение могат да създадат рикошет или пробиване.

Контролът е непрекъснат: при зареждане, разреждане, носене, разговор, работа с оборудване, предаване и прибиране в кобур. При занятия с огнестрелно оръжие не насочвайте цевта към участник. Симулационните занятия с предназначени за тях средства се уреждат с отделна процедура, контрол на оборудването и физическо отделяне на бойните боеприпаси. Реалната служебна употреба на сила е извън обхвата на този наръчник.

Правило 3: Пръстът остава извън спусковата скоба до решение за изстрел

Дръжте показалеца изправен и видимо поставен върху рамата или цевната кутия извън спусковата скоба. При стрелба го поставяйте на спусъка само след положителна идентификация на разрешената цел, насочване в разрешенния сектор и съзнателно решение за изстрел.

При отказ от изстрела, загуба на целта, комуникация, работа с оборудване или команда за спиране изведете пръста незабавно. При придвижване пръстът остава извън скобата; всяко изключение за предварително разрешено упражнение със стрелба в движение изисква отделен инструктаж и надзор. Това не разрешава самоволни действия.

При суха практика или предписана функционална проверка действие със спусъка е допустимо единствено като изрична част от процедурата, след пълна проверка, отделяне на бойните боеприпаси и осигуряване на подходяща безопасна посока.

Поставяне на пръста непосредствено до спусъка не е достатъчно: стряскане, загуба на равновесие или неволно свиване на ръката може да доведе до натиск.

Правило 4: Познавайте целта и всичко пред, около и зад нея

Не стреляйте по звук, движение, силует или предполагаемо местоположение. Установете целта, основанието за стрелба в упражнението, предния план, околното пространство и това зад целта. Отчитайте пропуск, пробиване, фрагментация и рикошет.

Слаба светлина, дим, растителност, стъкло, автомобили, конструкции и движение на хора затрудняват проверката. Ако целта или фонът не могат да се потвърдят, не стреляйте.

ПРЕДИ ДЕЙСТВИЕ: Известно ли е състоянието? Безопасна ли е цевта? Правилно ли е положението на пръста? При стрелба - потвърдени ли са целта и фонът?

3. Установяване на състоянието на оръжието

Изрази като „празно“, „готово“ и „безопасно“ не заменят проверката. Организацията определя точни термини и ги използва последователно. Състоянието се установява чрез наблюдаема процедура, подходяща за конструкцията.

Избягвайте безцелно многократно движение на затвора, опити да хванете изхвърлен патрон във въздуха и поставяне на ръка пред цевта. Не пренасяйте механично процедура от друга оръжейна система.

Предпазители и индикатори

Ръчните и автоматичните предпазители, устройствата за безопасно спускане на чукчето, блокировките на ударника, индикаторите за патрон и предпазителите, свързани с пълнителя, са допълнителни средства. Те могат да бъдат неправилно разбрани, повредени, изключени, неправилно сглобени или изменени. Не изпитвайте предпазител чрез натискане на спусъка на заредено оръжие.

Непознато оръжие

Поддържайте безопасна посока, изведете пръста и потърсете квалифицирано лице, което познава системата. Не експериментирайте с органите за управление. Ако механизмът не се отваря безопасно, ограничете достъпа и потърсете оръжеен специалист; не насилвайте механизма и не пренасяйте оръжието без указание.

4. Административно боравене

Административно боравене са действията извън стрелбата: проверка, получаване, предаване, подготовка за носене, разреждане, почистване, демонстрация, съхранение и суха практика. Привидно рутинните моменти изискват същия контрол като стрелбата.

Определена зона

Използвайте обозначена зона с проверена безопасна посока или подходящо устройство за безопасно разреждане. Ограничете достъпа на странични лица. Не съчетавайте манипулациите с телефон, снимане, разговор, документи или регулиране на екипировка.

Административно зареждане

1. Потвърдете разрешението и определената безопасна посока.
2. Проверете съвместимостта и изправността на оръжието, пълнителя и боеприпасите.
3. Контролирайте цевта и дръжте пръста извън скобата.
4. Изпълнете процедурата на производителя и приложимите вътрешни правила.
5. Избягвайте ненужно презареждане, повторно досилане и действие със спусъка.
6. Потвърдете предписаното състояние по подходящ за системата начин, без излишни манипулации.
7. Приберете или закрепете оръжието контролирано, без насочване към тялото или друг човек и без попадане на дрехи и оборудване в спусковата скоба.

Административно разреждане

1. Застанете в определената зона и установете безопасна посока.
2. Дръжте пръста извън спусковата скоба през цялото действие.
3. Отстранете източника на боеприпаси първо, когато конструкцията позволява.
4. Отворете механизма според инструкцията; осигурете извеждането на евентуален патрон, без опит да го хванете във въздуха.
5. Оставете механизма в отворено положение, когато конструкцията и процедурата го позволяват.
6. Проверете патронника, мястото за пълнителя, пътя на подаване и челото на затвора според системата.
7. Осигурете независима повторна проверка, ако се изисква.
8. Поставете подходящ индикатор за празен патронник, ако е предписан.
9. Отделете боеприпасите преди почистване, демонстрация или суха практика.

Извеждането на пълнителя не доказва празен патронник. Горната последователност е рамка, а не универсална инструкция за всяка конструкция.

5. Безопасно предаване между хора

Предавайте оръжие само когато и двамата са готови и могат да запазят контрол. Предаващият установява разрежено състояние, отваря механизма, когато е приложимо, отстранява пълнителя и поддържа безопасна посока. Получателят извършва собствена проверка. Учивостта и доверието не заменят проверката.

- Съобщете състоянието ясно и очаквайте независимо потвърждение.
- Не хващайте и не предавайте оръжието за спусъка или с пръст в скобата.
- Не освобождавайте захвата, преди получателят да има сигурен контрол.
- Не подавайте небрежно през маса, седалка, огнева позиция или група хора.
- При непозната система включете инструктор и предварително изяснете органите за управление.

6. Зареждане, разреждане, кобур и носене

На стрелбището

Зареждайте и разреждайте само на разрешеното място и по команда. При ранно приключване останете в разрешената посока, с пръст извън скобата, и изчакайте. Не се обръщайте към инструктора с оръжие в ръка.

Прибиране в кобур

Това е контролирано административно действие. Проверете положението на пръста, отвора на кобура и дрехите, когато условията позволяват. Не насилвайте оръжието при съпротивление. Повреден, деформиран, замърсен или неподходящ кобур се извежда от употреба. Прибирайте след овладяване на обстановката; бързането не е показател за безопасност.

Ремък и дълго оръжие

Ремъкът подпомага задържането, но може да позволи неконтролирано люлеене. Настройте го подходящо и запазвайте контрол при навеждане, коленичене, преминаване през препятствие или помощ на друг човек. Не допускайте цевта да се насочва към крака и ходила при отпуснато положение.

Положения за носене

Ниска или висока готовност, прибрано положение и носене на ремък имат различни ограничения. Няма универсално безопасно положение за всяка среда. Инструкторът определя допустимото положение според хората, препятствията, съоръжението и упражнението.

7. Безопасност при суха практика

Сухата практика се отделя от бойните боеприпаси чрез място, време и процедура. Тя може да подпомага усвояването на действията с оръжие, но не е безрискова. Особено опасен е навикът за „още едно повторение“ след връщане на бойните боеприпаси.

1. Изберете контролирана зона с проверена безопасна посока и подходящо защитно съоръжение.
2. Отстранете всички бойни боеприпаси, заредени пълнители и неучастващи лица.
3. Разредете и проверете оръжието по приложимата пълна процедура.
4. Обявете началото на сухата практика, за да има ясна граница на дейността.
5. Използвайте само разрешени инертни средства, ясно различни от бойните; проверете допустимостта на сухото спускане за конкретната система.
6. След прекъсване започнете проверката отначало.
7. Обявете края и приберете оборудването преди връщането на бойните боеприпаси.
8. След зареждане не правете ново учебно спускане или повторение.

В зоната за суха практика няма бойни боеприпаси. След края и зареждането няма „последно повторение“.

8. Безопасност на боеприпасите

Използвайте само точния вид, калибър и допустима спецификация, одобрени за оръжието. Външната прилика не означава взаимозаменяемост. Неподходящ патрон може да причини отказ, запушване на цевта, разрушаване и тежко нараняване.

- Проверявайте маркировките и опаковката; не разчитайте на цвят или памет.
- Оглеждайте за корозия, деформации, неправилно разположен или повреден капсул, изместване на проектила навътре и замърсяване.
- Не използвайте боеприпаси с неизвестен произход или съмнително състояние след огън, силен удар, масло, вода или неправилно съхранение.
- Пазете от нагриване, пламък, разтворители и неразрешен достъп.
- Не смесвайте калибри и различни заряди в неозначени съдове.
- Повторното досилане може да повреди патрон; спазвайте указанията за конкретните боеприпаси.
- Презаредени боеприпаси се използват само когато са разрешени и има компетентен контрол на качеството.

Запушване на цевта

След съхранение, падане, контакт с кал или сняг или необичаен изстрел се проверява проходимостта по безопасна процедура. Не поглеждате откъм дулото на оръжие с неустановено състояние. Проверка на цевта се извършва само след пълно обезопасяване и според инструкцията, при нужда от компетентно лице. При съмнение стрелбата се прекратява.

9. Осечка, забавено възпламеняване, заседнал проектил и други откази

Задръжката прекъсва нормалния работен цикъл. Неизправността може да е в оръжието, пълнителя или боеприпаса. Процедурите се различават по система. Преди занятието инструкторът посочва приложимата процедура и начина за повикване на помощ.

Осечка

При натискане на спусъка няма изстрел. Запазете безопасна посока, изведете пръста и уведомете инструктора. Не отваряйте веднага механизма по собствена преценка: възможно е забавено възпламеняване. Прилага се предварително определената процедура за оръжието и боеприпаса.

Забавено възпламеняване

Има забавяне между задействането на ударния механизъм и възпламеняването. Оръжието остава в безопасна посока за времето, определено от приложимите инструкции. Не поставяйте лице до механизма и не оглеждайте откъм дулото. Този наръчник не задава един срок за всички конструкции и боеприпаси.

Недостатъчен заряд / заседнал проектил

Признаци могат да бъдат необичайно слаб звук, слаб откат, липса на нормално презареждане, дим от механизма или необяснима липса на попадение. Спрете незабавно. Запазете контрол и потърсете инструктор. Обезопасяването и проверката на цевта се извършват по безопасна процедура от компетентно лице. Не стреляйте повторно за „проверка“ или за освобождаване на цевта.

Разкъсана гилза или необичайно налягане

При необичайно силен звук, прекомерен откат, изтичане на газове, повредена гилза, затруднено отваряне или видима повреда спрете. Разреждайте само ако това може да стане безопасно. Ограничете достъпа до оръжието и отделете съмнителните боеприпаси за проверка. Документирайте случилото се и потърсете оръжеен специалист.

ПРИ НЕИЗВЕСТЕН ОТКАЗ: Контрол на цевта и пръста, спиране и компетентна оценка. Скоростта не е приоритет.

10. „Студен“ и „горещ“ режим на стрелбището

Термините описват организационни режими, но не са еднакво определени навсякъде. Предварителният инструктаж трябва да посочи местното значение. Не смесвайте общия режим на носене с текущото разрешение за стрелба или за излизане пред линията.

Студен режим

Обикновено оръжията са разредени, освен в разрешените места и моменти по команда. Може да се изисква отворен механизъм и индикатор за празен патронник. Боравенето зад линията е забранено, освен в обозначена зона според местните правила; там може да е забранено боравене с боеприпаси.

Горещ режим

Само упълномощени участници могат да носят оръжие в точно определено заредено състояние между упражненията. Необходими са доказана дисциплина, подходящо оборудване, ясни правила и определени места за зареждане и разреждане. Режимът не означава свободно боравене или постоянно разрешение за огън.

ИНСТРУКТАЖЪТ ОПРЕДЕЛЯ: зоните за оръжие и боеприпаси, състоянието при носене, командващите лица и действията при спиране.

11. Правила на стрелбището

Контролираната среда зависи от спазването на една командна система и едни граници от всички участници.

Преди влизане

- Регистрирайте се, попълнете изискваните документи и преминете инструктаж.
- Носете подходящо облекло, затворени обувки и предписаната защита за очи и слух.
- Оръжието е в изискваното състояние, в калъф или кобур до разрешение за боравене.
- Установете кой отговаря за безопасността, къде са медицинското оборудване и изходите и какъв е аварийният план.
- Съобщете предварително непознаване на системата, ограничения, дефекти и специални нужди.

На огневата линия

- Работете само на определената позиция и с разрешение.
- Поддържайте цевта в разрешения сектор към подходящия куршумоуловител.
- Пръстът остава извън скобата извън разрешения изстрел.
- Не излизайте пред линията без изрично разрешение.
- Не събирайте паднал предмет, ако това нарушава контрола.
- Не разсейвайте, докосвайте или притискайте друг стрелец.
- Не стреляйте по неразрешени цели, рамки, съоръжения, животни или твърди повърхности.
- Всеки може да подаде команда за незабавно спиране при опасност.

При „СТОП! ПРЕКРАТИ ОГЪН!“

1. Спрете стрелбата незабавно.
2. Изведете пръста от спусковата скоба и го поставете видимо върху рамата или цевната кутия.
3. Запазете цевта в определената безопасна посока.
4. Не започвайте самоволно разреждане, прибиране, обръщане или придвижване. Изчакайте следващата команда; при непосредствена опасност следвайте аварийния план и указанията за напускане.
5. По отделна команда изпълнете приложимото разреждане и представяне за проверка. При отказ или неяснота уведомете инструктора.
6. След проверката оставете механизма и индикатора в предписаното положение и отстъпете само по команда.
7. Не възобновявайте боравене или стрелба без изрично разрешение.

Хора пред огневата линия

Излизане се разрешава само след проверка на всички оръжия и изрично обявяване от отговорното лице. Докато има хора пред линията, не се докосват оръжия, пълнители, боеприпаси, оптика или оборудване върху стрелковата маса. Участниците остават зад определената граница.

Поведение и поддръжка

Спазвайте времевите и секторните ограничения. Контролирайте изхвърлените гилзи само без компромис с безопасността. Докладвайте рикошети, необичайни попадения и повреди. Почиствайте по одобрени методи без сухо разнасяне на замърсен прах. Спазвайте правилата за снимане и поверителност.

12. Придвижване с оръжие

При движение се променят равновесието, посоката на цевта, фонът и разстоянието до хора. То се включва едва след надеждно безопасно поведение на място и под квалифициран надзор.

- Движете се само в рамките на разрешеното упражнение.
- Пръстът остава извън скобата, освен при изрично разрешен изстрел в предварително инструктирано упражнение.
- Не насочвайте оръжието към себе си, участници или непроверени сектори.
- Забавяйте около препятствия, неравности, стълби, врати, автомобили и хора.
- При загуба на равновесие запазвайте максимално контрола и не допускайте натиск върху спусъка.
- Не тичайте с пръст върху спусъка или с неукрепено оръжие.
- Поддържайте определените дистанции и комуникация.

При обръщане се запазва разрешеният сектор. Инструкторът предварително уточнява дали оръжието остава към мишените, преминава в определено положение или се прибира преди движение. Не импровизирайте.

13. Безопасност около автомобили

Автомобилите създават тесни пространства, твърди повърхности, слепи зони, колани, стъкло и ограничени безопасни посоки. Занятията изискват специализиран инструктаж, предварителна работа с инертни средства, контролирана зона, ясни роли и аварийен план.

- Закрепвайте оръжието срещу неразрешен достъп и неволно движение.
- Не оставяйте необезопасено заредено оръжие на седалка, под, табло или в свободна чанта.
- Избягвайте административни манипулации в автомобил; всяко служебно изключение изисква отделна утвърдена процедура.
- Следете колани, ремъци, дрехи и рамки да не попадат в спусковата скоба.
- Знайте местоположението на всички хора преди промяна на посоката.
- Приемайте каросерията, стъклото, настилната и близките конструкции като възможен източник на рикошет или пробиване.
- Временното съхранение се урежда според закона, с подходящ заключен и закрепен контейнер и минимално време без надзор.

Стрелба около автомобили се провежда само в подходящо съоръжение под специализиран надзор, с оценка на балистичните рискове, достъпа за помощ и пожарната опасност.

14. Ограничена видимост и нощни занятия

Недостатъчната светлина затруднява идентификацията, преценката за разстояние, движението и комуникацията. Осветлението може да създава отблясъци, сенки и фиксиране на вниманието.

- Не стреляйте по звук, движение, силует или предположение.
- Осигурете достатъчна информация за целта, предния план и фона.
- При оглеждане и работа с осветление пръстът остава извън скобата; действие със спусъка е само при разрешен изстрел.
- Не използвайте насочването на оръжие като обикновен начин за осветяване на хора или непроверени обекти.
- Следете местоположението на участниците.
- Фенер, лазер, прибор за нощно виждане или инфрачервено средство не е сам по себе си положителна идентификация.
- Проверете захранване, превключватели, закрепване, защита и резервно осветление.
- Обозначете границите видимо и използвайте подходящи мишени и съоръжения.
- Намалете темпото; тъмнината не намалява изискванията.

Прибори и лазери

Нощните прибори могат да ограничат зрителното поле и преценката за дълбочина. Инфрачервеният лазер може да е невидим за останалите. Използвайте само разрешено оборудване, с оценка според неговия клас, мощност и условия на употреба. Обозначението „безопасен за очите“ не разрешава насочване към очи. Определят се забранени сектори и мерки за лицата без съответните прибори.

15. Безопасност в затворени и ограничени пространства

Близостта на хора, стени, врати, мишени и оръжия увеличава риска. Това е специализирана дейност, която не се започва с начинаещи без необходимите предварителни умения.

Разделът не описва тактика за влизане в помещения.

- Използвайте постепенност: обяснение, инертни средства, контролирана репетиция, разрешени симулационни системи и само при изпълнени условия - стрелба с бойни боеприпаси.
- Определете разрешени направления и зони без стрелба.
- Съоръженията трябва да са предназначени за използваните боеприпаси и ъгли.
- Ограничете броя участници и осигурете надзор според риска.
- Отделяйте бойните боеприпаси от симулационната среда чрез документирана проверка.
- При симулации използвайте отлично оборудване, проверка на участниците и предписаните за системата защитни средства; контролирайте повторното влизане след напускане на зоната.
- Осигурете достъп за помощ, комуникации и план за извеждане.
- Спрете при неясно местоположение на човек, състояние на оръжие или идентичност на цел.

Не добавяйте скорост, тъмнина, движение, група или бойни боеприпаси, преди предходното ниво да се изпълнява устойчиво безопасно.

16. Безопасност при стрес

Стресът може да стесни вниманието, да затрудни фините движения и комуникацията и да увеличи силата на захвата. Надеждността се изгражда чрез ясни процедури и постепенност.

- Първо установете компетентност без времеви натиск.
- Добавяйте по един фактор: време, движение, шум, решения, ограничена видимост, физическо натоварване или взаимодействие.
- Определете наблюдаеми основания за спиране: опасна цев, неправилен пръст, объркване или загуба на контрол.
- Осигурявайте възстановяване и разбор.
- Не използвайте унижение, внезапно физическо докосване или неконтролирано стряскане като заместител на методика.
- Инструкторът трябва да може да прекрати упражнението, без сам да навлиза в опасен сектор.

Спъване, сблъсък, силен шум или усилие с другата ръка могат да предизвикат неволно свиване на стрелящата ръка. Основните предпазни мерки остават правилният пръст, контролираното движение и подходящото темпо.

17. Водещо око и зрителни особености

Водещото око влияе на прицелването, но не е самостоятелно правило за безопасност. Не компенсирате зрителен проблем чрез опасна стойка, затваряне на двете очи при манипулации или неконтролирано завъртане на оръжието. Квалифициран инструктор може да адаптира подхода към кръстосана доминантност, коригиращи лещи и възрастови промени.

- Носете подходяща удароустойчива защита за очите.
- Използвайте необходимата зрителна корекция, съвместима със защитата.
- Поддържайте лещите чисти и заменяйте силно надрасканите.
- Съобщавайте ограниченията на инструктора.
- Не жертвайте безопасната посока или идентификацията за предпочитана прицелна картина.

18. Слух, шум и оловно замърсяване

Защита на слуха

Изстрелът създава опасен импулсен шум. Използвайте предписаната защита, с правилно поставяне и добро уплътнение. Според оценката на риска може да е необходима двойна защита - тапи и антифони, особено в закрити пространства или при силно шумово натоварване.

Електронните функции могат да подпомагат чуването на команди, но не определят сами по себе си цялата защита. При много модели пасивното затихване остава и без хранване; действителните характеристики се проверяват в инструкцията. Проверявайте отделно защитата, прилепването, хранването и възможността за надеждно приемане на команди. При отказ или нарушена комуникация спрете и уведомете инструктора.

Олово и хигиена

Замърсяване може да има в капсули, проектили, прах, гилзи, куршумоуловители и по повърхности. Закритите стрелбища изискват подходяща вентилация, почистване и контрол на експозицията; персоналът по поддръжката може да е изложен особено силно.

- Не яжте, не пийте, не пушете и не нанасяйте козметика в зоната на стрелба.
- Измивайте ръцете, лицето и откритата кожа след стрелба и преди хранене.
- Използвайте подходящи средства за отстраняване на олово; обикновеният сапун може да не отстрани ефективно всички остатъци.
- Не метете сухо и не раздухвайте замърсен прах със сгъстен въздух.
- Използвайте предписани ръкавици и защита при почистване.
- Не пренасяйте замърсяването с дрехи и обувки в автомобили и жилища.
- За бременни, деца и често изложени работници се изисква компетентна оценка на риска и необходимото наблюдение.
- Операторът оценява вентилацията, почистването, експозицията и приложимите трудови изисквания.

Измерването на експозицията и медицинското наблюдение се извършват от компетентни специалисти. Този раздел е обща превантивна информация.

19. Проверка, почистване и поддръжка

Преди стрелба оръжието трябва да е технически изправно. Спазвайте ръководството на производителя, графика за обслужване и правилата за оръжейния специалист.

Преди почистване

1. Изберете място без бойни боеприпаси.
2. Определете безопасна посока.
3. Разредете и проверете изцяло оръжието по приложимата процедура.
4. Потвърдете, че няма боеприпаси на масата и в близките съдове или чанти.
5. Осигурете правилните инструменти, защита и вентилация за използваните препарати.

Контролни точки

- Цев и патронник: запушване, корозия, издуване или повреда.
- Механизъм, заключващи повърхности, извличане, изхвърляне и път на подаване.
- Мерни прибори, оптика, монтаж, винтове и принадлежности.
- Пълнител: корпус, устни, пружина, подавач и дъно.
- Предпазители и органи за управление: само проверките, предписани от производителя.
- Приклад, ръкохватка, рама, закрепване на ремък, кобур и задържащи устройства.

Не изменяйте спусъци, предпазители, патронници, цеви и други критични части без законово основание и квалифицирано изпълнение. След ремонт или смяна на части се извършва предписаната проверка в безопасна среда преди стрелба. При съмнение оръжието се извежда от употреба до оценка.

20. Съхранение и контрол на достъпа

Съхранението отчита деца, неупълномощени възрастни, кражба, пожар, влага, предписано състояние и законови изисквания. Скриването не е равнозначно на защита. Контролът не трябва да разчита само на тайна за местоположението.

- Използвайте подходящ заключен сейф, каса, шкаф или одобрена система.
- Контролирайте ключове, кодове, биометричен достъп и резервни средства за отваряне.
- Съхранявайте боеприпасите според закона, инструкциите и оценката на риска.
- Допълнителните заключващи устройства се използват с разбиране на ограниченията им.
- Контролирайте влажността и правете периодичен оглед за корозия.
- Не демонстрирайте небезопасни оръжия пред посетители или в социални мрежи.
- Преглеждайте правата за достъп при промяна на домакинството, персонала или рисковете.

Оръжие за разрешена защитна употреба

Необходимостта от бърз достъп не отменя защитата от неупълномощени лица. Решението изисква оценка на домашната среда, приложимия закон, подходящо средство за съхранение и безопасно упражняване на достъпа. Наръчникът не разрешава конкретно състояние на съхранение или употреба на сила.

21. Транспортиране

Преди пътуване проверете изискванията за отправна точка, крайна дестинация, транзит, превозвач, граници и конкретния вид оръжие и боеприпаси. Разрешение от една държава не означава автоматично разрешение в друга.

- Разредете и проверете преди опаковане, освен ако приложим законен служебен режим изрично предвижда друго.
- Използвайте здрав контейнер, който предпазва от удар и неразрешен достъп.
- Закрепете срещу лесна кражба и избягвайте ненужно видимо обозначаване на съдържанието.
- Опаковайте и декларирайте боеприпасите според закона и превозвача.
- Носете необходимите документи, разрешения, сведения за серийните номера и контакти.
- Ограничете оставянето без надзор в автомобил; когато е неизбежно, осигурете законосъобразна защита.
- При пристигане проверявайте състоянието само в разрешена безопасна зона.

22. Деца и оръжия

Възрастните носят отговорност за предотвратяване на детски достъп. Обясненията не заменят сигурното съхранение. Детето може да не различи реално оръжие от реплика или да имитира видяно поведение.

- Съхранявайте оръжията и боеприпасите защитено и контролирайте всички начини за достъп.
- Учете детето да не докосва намерено оръжие, да се отдалечи и да съобщи на отговорен възрастен.
- Не разчитайте единствено на възраст, зрялост, страх или минал инструктаж.
- Контролирайте и отличавайте играчки, въздушни оръжия, реплики и учебни средства.
- Обучението под надзор трябва да е подходящо за възрастта, спокойно и водено от компетентни възрастни, при спазване на приложимите ограничения.
- Никога не използвайте оръжие за сплашване, заплаха или впечатляване на дете.

Основната защита е сигурното съхранение под контрол на възрастен. Обяснението към детето е допълнителна мярка.

23. Отговорности на инструктора и отговорника по безопасността

Тези лица изграждат системата за безопасност, проверяват готовността, контролират средата и се намесват преди ескалация. Ролите и правомощията им се определят предварително. Съкращението RSO в англоезични материали означава отговорник по безопасността на стрелбището.

- Документирайте проверката на съоръжението и оборудването преди занятие.
- Проведете ясен инструктаж по безопасност и аварийни действия на разбираем език.
- Определете режим, команди, зони, сектори, достъп и отговорници.
- Проверете разбирането чрез въпроси и безопасна демонстрация, а не само чрез подпис.

- Осигурете брой инструктори според упражнението, опита, видимостта и риска.
- Заемайте позиции, позволяващи наблюдение на цеви, пръсти и движение без създаване на опасен сектор.
- Прекратявайте нарушенията веднага; обяснявайте след овладяване на линията.
- Използвайте ясни критерии за допускане до по-сложно ниво.
- Поддържайте налични медицинско оборудване, комуникации, контакти и достъп за помощ.
- Документирайте инциденти, опасни ситуации, откази и корекции.
- Отстранявайте временно участник, чието поведение, състояние или оборудване прави продължаването опасно.

Физическа намеса

Намеса за овладяване на оръжие или движение изисква предварителна подготовка. Тя не бива да води до навлизане пред цевта, натиск върху спусъка или борба за оръжието. Когато времето позволява, първо се използва ясна словесна команда. Наръчникът не е инструкция за техники на физическа намеса.

24. Отговорности на курсиста

- Съобщавайте честно ограниченията си и липсата на опит.
- Изслушвайте целия инструктаж и задавайте въпроси преди боравене.
- При команда за спиране реагирайте незабавно; при неясна следваща команда останете в безопасно състояние и поискайте пояснение.
- Използвайте само разрешено оборудване и боеприпаси.
- Докладвайте опасност, повреда, нараняване или объркване веднага.
- Приемайте корекцията спокойно; не спорете на действащата огнева линия.
- Не инструктирайте други курсисти без възложена роля.
- Спрете доброволно при влошена концентрация или физическо състояние.

25. Посетители, наблюдатели и заснемане

Наблюдатели и гости

- Оставайте в определената зона и носете необходимата защита.
- Не преминавайте прегради, не приближавайте стрелците и не докосвайте оръжия.
- Не събирайте предмети в контролирания сектор.
- Децата са под непосредствен контрол на възрастен.
- Следвайте аварийните команди и не разсейвайте с разговори, жестове или внезапни движения.

Снимки и видео

Заснемането се подчинява на безопасността и разрешенията. Операторът може да се фиксира в екрана, да навлезе в опасен сектор или да поиска опасно повторение за по-добър кадър.

- Получете разрешение от организатора и съответните участници.

- Определете позиции и граници на движение; при необходимост назначете наблюдаващо лице.
- Дронове се използват само при изрично разрешение и включване в управлението на безопасността.
- Не допускайте насочване към човек, пръст върху спусъка или друга опасна поза за снимка.
- Спазвайте поверителността, правилата за изображения и ограниченията за обекти и самоличности.
- Прекратявайте заснемането при команда за спиране или авария и следвайте указанията.

26. Чести причини за инциденти

- Предположение, че оръжието е разредено.
- Останал патрон след изваждане на пълнителя.
- Загуба на контрол на цевта при разговор, обръщане или движение.
- Преждевременно поставяне на пръста върху спусъка.
- Опит за хващане на изхвърлен патрон.
- Бързане при прибиране или попадане на дреха в кобура.
- Неподходящ, повреден или замърсен боеприпас.
- Продължаване след необичаен звук или откат.
- Смесване на бойни боеприпаси със суха практика или симулации.
- Разсейване, гняв, опиянение или умора.
- Неясни команди или режим на стрелбището.
- Недостатъчен надзор и прекомерна сложност.
- Опасно заснемане или посетители в забранен сектор.
- Недокладване на ранни нарушения и опасни ситуации.

27. Добри професионални практики

- Уеднаквете проверките в организацията, като запазете разликите между конструкциите.
- Използвайте ясен език и потвърждение на критичната информация.
- Отделяйте физически и организационно оборудването за бойна стрелба, суха практика и симулации.
- Използвайте отворен механизъм и индикатор, когато са приложими и подпомагат видимата проверка.
- Документирайте проверки, поддръжка, инциденти и корекции.
- Изучавайте отказите първо бавно и с инертни средства под надзор.
- Увеличавайте сложността след наблюдавана готовност.
- Анализирайте опасните ситуации като предупреждения; не насърчавайте укриването им чрез унижение.
- Преразглеждайте правилата при промени в техника, база, персонал или законови изисквания.
- Поддържайте право на всеки да спре опасна дейност без страх от присмех.

28. Десет златни правила

1. Приемайте всяко оръжие за заредено и проверявайте лично състоянието му.
2. Контролирайте цевта непрекъснато и я дръжте само в разрешена безопасна посока.
3. Дръжте пръста видимо извън скобата до разрешен изстрел; суха практика и проверки се извършват единствено по отделната обезопасена процедура.
4. Познавайте целта, предния план, околното пространство, куршумоуловителя и фона.
5. Използвайте правилни, изправни боеприпаси и технически годно оръжие.
6. Не заменяйте дисциплината с доверие в механичен предпазител.
7. Носете подходяща защита за очи и слух и контролирайте замърсяването.
8. Спирайте незабавно по команда и подавайте „Стоп“ при опасност.
9. Предотвратявайте достъп на деца и неупълномощени лица, кражба и небрежно боравене.
10. Обучавайте се редовно, приемайте корекция и не допускайте скорост, самоувереност, умора или стрес да отслабят правилата.

29. Работни контролни списъци

Лична подготовка

- Самоличност, разрешения и необходимите документи.
- Правилно оръжие, пълнители, боеприпаси и достъпна инструкция за непозната система.
- Защита за очи и слух, подходящи дрехи и затворени обувки.
- Вода и необходимите лични медицински средства извън замърсената зона.
- Липса на алкохол, влияещи вещества или неизяснено състояние, нарушаващо безопасността.
- Проверено и обезопасено за пренасяне оборудване.

Откриване на стрелбището

- Проверени куршумоуловител, странични защиты, мишени, огнева линия, осветление, вентилация и достъп.
- Няма неразрешени хора, животни, автомобили или препятствия в опасните зони.
- Проверени комуникации, медицинско и противопожарно оборудване, маршрут за помощ.
- Обозначени режим, зони и ограничения.
- Назначени инструктори и аварийни роли; определен подходящ надзор.
- Оценени време, видимост, температура и пожарен риск.

Инструктаж

- Основни правила и граници.
- Разрешени посоки, режим и състояние при носене.
- Зареждане, разреждане и проверка.
- Незабавно спиране и последващи отделни команди.
- Процедура при отказ и повикване на инструктор.
- Ограничения за движение, цели и стрелба.
- Аварийен план, комуникации и достъп.
- Защитни средства, хигиена, почивки и поведение.

Закриване

- Всички оръжия са разредени, проверени и обезопасени за съхранение или транспорт.
- Боеприпасите са отчетени и прибрани.
- Хората и оборудването са отчетени.
- Мишените и съоръженията са обезопасени.
- Гилзите и отпадъците са обработени по безопасен метод.
- Повреди, откази, инциденти и нужди от поддръжка са записани.
- Последният оглед потвърждава липса на оставени оръжия, патрони, документи или вещи.

Аварийна реакция

1. Подайте команда за спиране на стрелбата.
2. Овладейте непосредствените опасности и предотвратете нови пострадали.
3. Организирайте контрол над оръжията според обстановката, без излишно забавяне на необходимата помощ; не навлизайте в необезопасен сектор.
4. Активирайте спешната помощ и предайте точното местоположение и достъпа.
5. Осигурете помощ в рамките на подготовката на оказващия я.
6. Назначете човек да посрещне екипите.
7. След овладяване на опасността запазете относимите вещи и информация.
8. Уведомете ръководството и компетентните органи според случая.
9. Запишете факти, свидетели, действия и часове без предположения.

Пълната едностранична карта за попълване е в приложение Б. Тя трябва да е достъпна на място.

30. Често задавани въпроси

Трябва ли да се отнасям към проверено оръжие като към заредено?

Да. Проверката установява състоянието за конкретната задача; контролът на цевта и пръста остава задължителен.

Подът винаги ли е безопасна посока?

Не. Твърди повърхности и неблагоприятни ъгли могат да предизвикат рикошет или пробиване. Посоката се определя според средата.

Достатъчен ли е индикаторът за патрон?

Не. Той е допълнителна информация и не заменя проверката по инструкцията.

Изваждането на пълнителя разрежда ли оръжието?

Не непременно. В патронника може да остане патрон. Изпълнете цялата процедура за конкретната система.

Кога пръстът може да влезе в спусковата скоба?

При разрешен изстрел след идентификация и решение. За суха практика и предписани проверки важи отделната процедура с проверено разредено оръжие, отделени бойни боеприпаси и безопасна посока.

Какво правя, ако няма изстрел?

Запазете посоката, изведете пръста, уведомете инструктора и следвайте предварително определената процедура, отчитайки възможно забавено възпламеняване.

Как се разпознава възможен заседнал проектил?

По необичайно слаб звук или откат, отказ на цикъла, дим или необяснима липса на попадение. Спрете и осигурете компетентна проверка.

Мога ли да продължа след необичайно силен изстрел?

Не. Спрете и осигурете проверка на оръжието и боеприпасите. Не предприемайте опасно разреждане.

Каква е разликата между студен и горещ режим?

Обикновено разликата е в разрешеното състояние при носене и моментите за зареждане. Местният инструктаж определя точните правила.

Кой може да извика „Стоп“?

Всеки, който забележи непосредствена опасност. Първо се спира; обяснението следва след овладяването.

Мога ли да докосвам оръжие, когато има хора пред линията?

Не. Не се докосват и пълнители, боеприпаси или оборудване на стрелковата маса.

Индикаторът за празен патронник заменя ли проверката?

Не. Той се поставя след проверка и подпомага видимия контрол.

Подходяща ли е обикновена стая за суха практика?

Само ако са осигурени всички условия: липса на бойни боеприпаси, пълна проверка, надеждна безопасна посока, контрол на достъпа и прекъсванията. Предпочита се предназначена зона.

Мога ли да направя последно повторение след зареждане?

Не. Сухата практика приключва преди връщане на бойните боеприпаси.

Нужни ли са едновременно тапи и антифони?

Това се определя от шума, средата и правилата на стрелбището. Правилното поставяне е съществено.

Как ограничавам оловното замърсяване?

Чрез вентилация, хигиена, безопасно почистване, липса на хранене в зоната и предотвратяване на пренасянето с дрехи и обувки.

Може ли всеки у дома да знае кода на сейфа?

Не. Достъп се предоставя само на упълномощени и подходящо подготвени лица при спазване на закона.

Достатъчно ли е оръжието да е скрито?

Не. Нужни са подходящо заключване и контрол на достъпа.

Мога ли да оставя оръжие в автомобил?

Избягвайте го. Когато е неизбежно и разрешено, спазвайте изискваното състояние и използвайте подходящ защитен контейнер, закрепен към автомобила.

Достатъчно ли е детето да знае правилата?

Не. Основната защита е сигурното съхранение под контрол на възрастен.

Опитният стрелец има ли нужда от опресняване?

Да. Опитът не отстранява самоувереност, умора и непознаване на нова система.

Какво правя при неразбрана команда?

Спрете, контролирайте цевта, изведете пръста и поискайте пояснение. Не гадайте.

Трябва ли да прибирам бързо в кобура?

Не. Прибирайте контролирано; при съпротивление спрете и изяснете причината безопасно.

Може ли да използвам паднало оръжие?

Първо се спира и се проверява по указанията на производителя за повреда, запущване или нарушено състояние.

Разрешено ли е заснемане при стрелба?

Само с разрешение, от определени позиции и без разсейване или навлизане в опасен сектор.

Нощното занятие просто стрелба с фенер ли е?

Не. Видимостта, движението, комуникацията, отблясъците и местоположението на хората изискват допълнителен контрол.

Допускат ли се начинаещи до сложни занятия около автомобили или в помещения?

Не без предварително установени умения, подходящо съоръжение, постепенно обучение и специализиран надзор.

Какво правя при умора?

Уведомете инструктора и спрете или намалете натоварването според указанията. Умората е фактор за безопасност.

Мога ли да ремонтирам на огневата линия?

Само изрично разрешено просто действие, за което сте обучен. В останалите случаи запазете контрол и повикайте инструктор.

Кое основно правило е най-важно?

Те действат като обща система. Не избирайте кое да спазите за сметка на друго.

31. Речник на термините

Административно боравене

Манипулации извън стрелбата: проверка, зареждане, разреждане, получаване, предаване, почистване, съхранение и демонстрация.

Куршумоуловител / защитен вал

Съоръжение или подходящо проектирана защита, предназначени да задържат проектилите при определени условия.

Прекратяване на огъня

Незабавно спиране на стрелбата, контрол на цевта и пръста и изчакване на следващите команди.

Индикатор за празен патронник

Видимо средство, поставено след проверка според конструкцията. Не заменя проверката.

Студен режим

Организация, при която оръжията обичайно са разредени извън изрично разрешените моменти и места.

Проверка на състоянието

Действия за установяване дали оръжието е заредено, разредено или в друго предписано състояние.

Суха практика

Учебна работа без бойни боеприпаси след проверка и физическото им отделяне.

Забавено възпламеняване (hangfire)

Забавяне между задействането на ударния механизъм и възпламеняването на патрона.

Горещ режим

Организация, допускаща определено заредено състояние при носене от упълномощени участници по конкретни правила.

Индексиране на пръста

Видимо поставяне на изправения показалец върху рамата или цевната кутия извън спусковата скоба.

Неизправност (malfunction)

Ненормална работа на оръжието, пълнителя или боеприпаса.

Осечка (misfire)

Липса на изстрел след задействане; първоначално се отчита и възможност за забавено възпламеняване.

Контрол на цевта

Непрекъснато поддържане на разрешена безопасна посока.

Опасна ситуация без настъпила вреда (near miss)

Събитие, което не е причинило вреда, но е имало потенциал да я причини.

Положителна идентификация

Надеждно установяване на целта и съществените условия около нея преди разрешен изстрел.

Рикошет

Отклоняване на проектил или фрагмент след удар.

Безопасна посока

Оценена посока, при която евентуален изстрел не застрашава човек и проектилът може да бъде надеждно задържан.

Зона за безопасно боравене

Определено място за конкретно разрешени манипулации; често боравенето с боеприпаси там е забранено.

Недостатъчен заряд / заседнал проектил (squib)

Събитие, при което енергията може да е недостатъчна за излизане на проектила от цевта.

Задръжка (stoppage)

Прекъсване на нормалния работен цикъл.

Спускова дисциплина

Контрол върху положението на пръста и недопускане на неразрешено действие със спусъка.

32. Безопасност у дома

Домът има по-слабо контролирана среда: близки, гости, домашни животни, тънки стени, мебели и разсейване. Определете правила за съхранение, достъп, почистване, суха практика и реакция при намерено непознато оръжие.

- Използвайте предварително оценено място; не избирайте диван, легло или кухненска маса само по удобство.
- Не допускайте бойни боеприпаси при почистване и суха практика.
- Не приемайте обикновена стена или под за надежден куршумоуловител.
- Не боравете при спор, емоционален срыв, употреба на алкохол или събиране на гости.
- Запознайте упълномощените лица с достъпа и аварийните контакти.
- Отчитайте посетители, работници, деца и промени в домакинството.
- При непознато оръжие не експериментирайте; ограничете достъпа и потърсете компетентна помощ.

33. Състезания и организиран спорт

Състезателното време, напрежението и желанието да се завърши упражнение не отменят безопасността. Прилагат се конкретният правилник, командите на съдията и основанията за отстраняване.

- Присъствайте на инструктажа и изяснете правилата.
- Боравете само в разрешена зона или по команда на съдията.
- Не боравете с боеприпаси в зона, където това е забранено.
- Приемете спиране или отстраняване незабавно; обсъждането става след обезопасяване.
- Не жертвайте цевта и пръста за по-добро време.
- Проверявайте кобур, колан, ремък, оптика и задържащи устройства.
- Наблюдатели и медии остават извън границите.
- След упражнението изпълнявайте точно предписаното разреждане и проверка.

34. Заглушители и принадлежности

Принадлежностите могат да променят баланс, дължина, температура, шум, газове, видимост и надеждност. Монтажът и употребата се съобразяват със закона и производителя.

- Проверявайте съвместимост, закрепване и изисквано подравняване преди употреба.
- Спрете при разхлабване, изместване, необичаен звук или следи от контакт на проектил.

- Приемайте нагретите дулни устройства като риск от изгаряне; спазвайте времето за охлаждане и подходящия начин за работа.
- Заглушителят не отменя защитата на слуха.
- Отчитайте увеличената дължина около прегради, врати и автомобили.
- Проверете дали кабели, превключватели и принадлежности могат да попаднат в скобата или да възпрепятстват управлението.
- Лазерите се използват според класа, инструкциите и местните ограничения; никога не се насочват към очи.

35. Разпространени заблуди

„Разреденото оръжие не може да причини инцидент.“

Често то е само прието за разредено. Дисциплината остава задължителна след проверката.

„Предпазителят прави оръжието безопасно.“

Той е допълнителен механичен елемент и може да бъде неправилно разбран, изключен или повреден.

„Насочването към земята винаги е безопасно.“

Твърда повърхност и неблагоприятен ъгъл създават риск от рикошет или пробиване.

„Опитните нямат нужда от надзор.“

Опитът не премахва умора, самоувереност, непозната техника или рискова среда.

„Заглушителят премахва опасния шум.“

Защитата на слуха остава необходима според оценката на риска.

„Дете, което знае правилата, няма да сгреши.“

Обучението не заменя сигурното съхранение.

„Сухата практика е безрискова.“

Опасност възниква при смесване с бойни боеприпаси, неподходяща посока и неясен край на сесията.

„Падащото оръжие трябва да бъде хванато.“

Опитът може да доведе до натиск върху спусъка. Не се опитвайте да го хващате; отдръпнете се, ако е възможно, и след това осигурете контролирана проверка.

„Бързината доказва компетентност.“

Без последователна безопасност тя е лошо изпълнение.

36. Човешки и психологически фактори

Вниманието се променя при страх, гняв, умора, състезание, групов натиск и самоувереност. Добрата система предвижда грешки, вместо да разчита на идеална концентрация.

- Използвайте списъци при редки или отговорни дейности.
- Потвърждавайте критичните команди и информация.

- Не позволявайте ранг, приятелство или неудобство да спрат намеренията при опасност.
- Отчитайте склонността да виждате очакваното състояние вместо действителното.
- Следете фиксирането върху таймер, отказ, паднал предмет или мишена за сметка на цевта.
- Осигурявайте почивка, вода, реалистичен график и ограничения на натоварването.
- След опасна ситуация анализирайте средата и организацията наред с индивидуалното поведение.
- Насърчавайте ранното съобщаване на риск.

Емоционална криза

При тежко емоционално състояние, мисли за самоубийство, неконтролиран гняв или домашна криза не се допуска неконтролиран достъп до оръжие. Организирайте законосъобразни мерки с компетентна помощ. При непосредствена опасност потърсете спешна помощ. Не превръщайте ситуацията в спор или импровизирана физическа конфронтация.

37. Препоръчително изучаване и продължаващо обучение

Знанията се обновяват за конкретното оборудване, роля и държава. Приоритет имат първичните източници:

- Актуалното ръководство на производителя за всяко оръжие и принадлежност.
- Вътрешните правила и процедури на стрелбището.
- Материалите на NSSF за безопасно боравене.
- Материалите на SAAMI за безопасност и боеприпаси.
- Приложимите указания за професионален шум и оловна експозиция.
- Действащите правила за притежание, съхранение, транспорт, лов, спорт и работа.
- Практическо обучение по първа помощ, подходящо за средата.
- Периодично опресняване с квалифициран инструктор.

38. Източници и рамка на документа

Основата е предоставеният английски наръчник на Алфа-Метал. Българската редакция запазва темите и въвежда пояснения за командите, сухата практика, противоречащите указания, защитата на слуха и практическите приложения. Тя не представлява възпроизвеждане на стандарт или удостоверение за съответствие.

Основни публични източници

NSSF: „4 Primary Rules of Firearm Safety“.

<https://www.nssf.org/articles/4-primary-rules-of-firearm-safety/>

NSSF: „Firearm Safety - 10 Rules of Safe Gun Handling“.

<https://www.nssf.org/safety/rules-firearms-safety/>

NSSF: „Learn the Mechanical and Handling Characteristics of the Firearm You Are Using“.

<https://www.nssf.org/articles/learn-the-mechanical-and-handling-characteristics-of-the-firearm-you-are-using/>

ЗМ: „Peltor Sport Tactical 500 Electronic Hearing Protector“ - пример за отделно посочена пасивна шумозащита; не е препоръка за един модел за всички условия.

https://www.3m.com/3M/en_US/p/d/b5005640010/

Допълнителна рамка за местно внедряване

SAAMI, OSHA и NIOSH/CDC са посочени и в английския източник като организации с материали за боеприпаси и професионални рискове. Конкретните приложими издания, национални изисквания и измервания се определят от отговорното компетентно лице при внедряване. Посочването на американски източник не го превръща автоматично в приложимо българско нормативно изискване.

За всяка използвана система се записват точният модел, версията на ръководството, местната процедура и отговорникът за актуализация в приложение Д. Промени се преглеждат при ново оборудване, съоръжение, методика или нормативно изискване.

Заклучение

Безопасността е непрекъснатата система от решения: проверено състояние, контрол на цевта, правилен пръст, идентифицирана цел и фон, изправно оборудване, ясни команди, ограничен достъп и спиране при съмнение.

Надеждният стрелец запазва безопасно поведение при рутина, умора, стрес, ограничена видимост и отказ. Различните професионални роли не отменят отговорността за всяко действие.

Упражнявайте се целенасочено. Поправяйте малките грешки, преди да станат навик. Познавайте границите на писменото ръководство и търсете квалифицирано практическо обучение.

Безопасността се доказва с последователното поведение при всяко действие.

Приложение А. Карта на командите

Предложен стандарт за Алфа-Метал. Отговорникът го съгласува с местните правила и запознава всички участници преди занятие. Ако на обекта се използват други команди, картата се заменя с утвърдената местна версия. Всеки участник трябва да разбира командата за спиране независимо от езика на курса.

„СТОП! ПРЕКРАТИ ОГЪН!“ / STOP! CEASE FIRE!

Всеки може да подаде при опасност. Спрете стрелбата, изведете пръста, запазете безопасната посока и изчакайте. Не разреждайте, не прибирайте и не се обръщайте автоматично.

„ИЗЧАКАЙ! НЕ МАНИПУЛИРАЙ!“ / HOLD! DO NOT HANDLE!

Не предприемайте нови действия. Запазете указания контрол и изчакайте пояснение.

„РАЗРЕДИ И ПРЕДСТАВИ ЗА ПРОВЕРКА!“ / UNLOAD AND SHOW CLEAR!

Само по команда на упълномощеното лице: изпълнете процедурата за конкретната система и представете за проверка. При отказ останете в безопасна посока и повикайте инструктор.

„ОРЪЖИЯТА СА ПРОВЕРЕНИ. ОТСТЪПИ!“ / FIREARMS CHECKED. STEP BACK!

Отстъпете зад определената граница след проверка; не докосвайте оръжия или оборудване.

„РАЗРЕШЕНО Е ИЗЛИЗАНЕ ПРЕД ЛИНИЯТА!“ / DOWNRANGE ACCESS AUTHORISED!

Подава се само от отговорното лице след приключен контрол. Не означава разрешение за боравене с оръжия.

„ВЪРНИ СЕ ЗАД ЛИНИЯТА!“ / RETURN BEHIND THE LINE!

Върнете се по определения маршрут. Оръжията не се докосват до следващо разрешение.

„РАЗРЕШЕНО Е БОРАВЕНЕ!“ / HANDLING AUTHORISED!

Боравене само в обявения обхват след потвърдено освобождаване на опасната зона. Не означава автоматично зареждане или стрелба.

„ЗАРЕДИ ПО УКАЗАНИЕ!“ / LOAD AS BRIEFED!

Само на определената позиция и по предварително обяснената процедура.

„ОГЪН ПО УПРАЖНЕНИЕТО!“ / COMMENCE FIRING AS BRIEFED!

Разрешение за стрелба само по обявените цели, в сектора и ограниченията на упражнението.

Отговорник: _____ Дата на инструктажа: _____

Приложение Б. Аварийна карта за обекта

ПОПЪЛВА СЕ ПРЕДИ ЗАНЯТИЕ. Непопълнената карта не е действащ местен аварийен план.

Обект / стрелбище: _____

Точен адрес и координати: _____

Вход, подход и ограничения за достъп: _____

Телефон за спешна помощ: 112

Резервна връзка / покритие / радиоканал: _____

Ръководител на аварийните действия: _____

Лице за повикване на помощ: _____

Подготвено лице за първа помощ: _____

Лице за посрещане на екипите: _____

Медицинско оборудване - точно място: _____

Противопожарно оборудване - място: _____

Определено място за сбор: _____

Незабавни действия

1. СПРИ стрелбата. Контролирай цевта и пръста.
2. Ограничи непосредствената опасност и предотврати нови пострадали.
3. Повикай спешна помощ и изпрати човек към входа.
4. Осигури помощ в рамките на подготовката и следвай указанията на диспечера.
5. Поддържай свободен достъп. Отчети участниците и контролирай оръжията.
6. След овладяване запази относимите вещи и запиши фактите.

Информация за спешния екип

Кой се обажда и обратен телефон; точно местоположение; какво е станало; брой пострадали и наблюдавано състояние; оставащи опасности; най-добър достъп и кой ще посрещне екипа. Не прекратявайте разговора преди указание.

Проверил картата и връзките: _____ Дата: _____

Приложение В. Проверка за допускане до занятие

Курсист: _____ Курс / дата: _____

Инструктор: _____ Оръжейна система: _____

Проверка с инертно или проверено разредено оборудване в определена безопасна зона. Отбележете „Да“, „Не“ или „Неприложимо“ за всяка точка.

- ____ Обяснява четирите основни правила със свои думи.
- ____ Разпознава безопасния сектор и забранените направления.
- ____ Поддържа правилно положение на пръста.
- ____ Разбира командата за спиране и я изпълнява без допълнителни самоволни действия.
- ____ Познава органите за управление на използваната система.
- ____ Извършва предписаната проверка под наблюдение.
- ____ Разбира кога да спре при отказ и как да повика инструктор.
- ____ Разбира забраната за боравене при хора пред линията.
- ____ Носи подходяща и правилно поставена защита.
- ____ Знае основните аварийни действия и отговорните лица.
- ____ Съобщил е непознаване на оборудването и релевантни ограничения.

Решение на инструктора

Допуснат до конкретното занятие: ДА / НЕ

Необходими корекции / ограничения: _____

Повторна проверка - дата и резултат: _____

Подпис на инструктор: _____ Курсист: _____

Подписът удостоверява проведен инструктаж и проверка, не освобождава организатора или участника от отговорност. Непокрито съществено изискване се коригира преди допускане. Този лист не е удостоверение за професионална квалификация.

Приложение Г. Инцидент или опасна ситуация

Дата и точен час: _____ Място: _____

Съставил / роля: _____ Контакт: _____

Вид: инцидент / опасна ситуация без вреда / технически отказ

Упражнение и текущ режим: _____

Факти

Какво е наблюдавано, в каква последователност и от кого:

Оръжие / инвентарен номер / боеприпас и партида, ако са известни:

Пострадали и непосредствено установени последици:

Команди, предприети действия и часове:

Свидетели / налични записи / местоположение на относимите вещи:

Уведомени лица и органи, от кого и кога:

Коригиращи мерки

Временно ограничение / изведено оборудване: _____

Мярка, отговорник и срок: _____

Проверка на изпълнението: _____

Разрешил възобновяването, дата и основание: _____

Записвайте установими факти; отделяйте предположенията. Защитете личните данни и ограничете достъпа до документа според приложимите правила.

Приложение Д. Регистър на приложимите инструкции

Обект / звено: _____ Отговорник: _____

За всяка система попълнете отделен запис. Не използвайте общата рамка на наръчника вместо ръководството на конкретния модел.

Запис за оръжие или принадлежност

Производител и точен модел: _____

Инвентарно означение, когато е необходимо: _____

Ръководство - заглавие, издание, дата и достъп: _____

Допустими боеприпаси / ограничения по производителя: _____

Приложима местна процедура - номер и версия: _____

Процедура при отказ, включително изчакване при съмнение за забавено възпламеняване - препратка към точната инструкция:

Разрешени проверки и кой ги извършва: _____

Квалифицирано лице за технически въпроси: _____

Проверено от / дата: _____

Основание за следващ преглед: _____

Контрол на местните документи

Правила на стрелбището - номер / дата: _____

Оценка на риска - номер / дата: _____

Аварийен план - версия / дата: _____

Отговорник за нормативните и организационните актуализации:

Бележка за редакционните промени

Българското издание съдържа превод и адаптация на всички 38 раздела, въведението, указанията за използване и заключението на предоставения английски документ.

- Изяснено е спирането при противоречащи инструкции.
- Разграничени са учебната безопасност и реалната служебна употреба на сила.
- Разделени са незабавното прекратяване на огъня и последващите команди.
- Премахнато е общото изключение за боравене при хора пред линията.
- Уточнени са действията със спусъка при суха практика и функционални проверки.
- Уточнено е определянето на процедурата при отказ според системата.
- Коригирана е формулировката за електронните антифони.
- Уточнени са ограниченията за лазерите и контролът при симулационни занятия.
- Възстановена е самостоятелната номерация на списъците и е добавено съдържание със страници.
- Добавени са приложения А-Д за местно въвеждане.

Дата на редакцията: 02.10.2026 г. • Версия: BG 1.0